Oświadczenie złożone
przez senator Ewę Monikę Kaliszuk
na 63. posiedzeniu Senatu
w dniu 22 lipca 2026 r.

Oświadczenie skierowane do pełnomocnik rządu do spraw równości Katarzyny Kotuli

Szanowna Pani Ministro!

W ostatnim czasie obserwujemy narastającą skalę zjawisk związanych z mową nienawiści, przemocą, dyskryminacją, zachowaniami antysemickimi, ksenofobicznymi oraz wykluczeniem różnych grup społecznych. Coraz częściej dochodzi również do sytuacji, w których osoby doświadczające nierównego traktowania nie wiedzą, gdzie mogą uzyskać pomoc, wsparcie lub poradę na poziomie lokalnym. W Polsce funkcjonują instytucje odpowiedzialne za realizację polityki równego traktowania na szczeblu centralnym oraz pełnomocnicy do spraw równego traktowania działający przy części urzędów wojewódzkich. Brakuje jednak powszechnego i systemowego rozwiązania umożliwiającego mieszkańcom gmin i powiatów dostęp do wsparcia „blisko ludzi", w miejscu ich zamieszkania.

W wielu państwach europejskich, w tym w Niemczech, funkcjonują lokalni pełnomocnicy do spraw równego traktowania, którzy wspierają osoby doświadczające dyskryminacji, prowadzą działania edukacyjne, współpracują z organizacjami społecznymi oraz inicjują lokalne programy przeciwdziałania wykluczeniu i mowie nienawiści. Postulaty docierające do mnie podczas wielu spotkań są związane właśnie z takimi oczekiwaniami. Chodzi o to, by takie działania miały miejsce blisko obywateli, w ich samorządzie, a nie wysoko na szczeblu administracji rządowej. Tak bardzo sformalizowana i odległa od obywateli forma możliwej interwencji zniechęca obywatela, wzmacnia poczucie lęku przed udaniem się do organów władzy publicznej, a w końcu prowadzi do pozostawienia spraw takimi, jakimi są, nawet w przypadku dziejącej się krzywdy.

Kilkanaście dni temu temat lokalnych pełnomocników do spraw równego traktowania był jednym z punktów agendy podczas spotkania Polsko-Niemieckiego Forum Kobiet z Warmińsko-Mazurską Radą Kobiet, które odbyło się w Olsztynie. To potwierdza wagę tematu i potrzebę wsparcia społecznego w tym zakresie.

W związku z powyższym zwracam się do pani ministry z następującymi pytaniami.

1. Czy pełnomocnik rządu do spraw równości prowadzi analizy dotyczące utworzenia systemu lokalnych pełnomocników do spraw równego traktowania na poziomie gmin i powiatów?
2. Czy rząd rozważa podjęcie działań legislacyjnych lub programowych zmierzających do stworzenia sieci takich pełnomocników lub lokalnych punktów wsparcia dla osób doświadczających dyskryminacji i mowy nienawiści?
3. Czy zostały przeprowadzone analizy dotyczące dostępności pomocy dla osób doświadczających nierównego traktowania na poziomie lokalnym oraz ewentualnych luk systemowych w tym zakresie?
4. Czy biuro pełnomocniczki analizowało rozwiązania funkcjonujące w innych państwach europejskich, w szczególności w Niemczech, gdzie pełnomocnicy do spraw równego traktowania działają również na poziomie samorządowym?
5. Czy planowane są działania wspierające samorządy i organizacje pozarządowe w tworzeniu lokalnych mechanizmów przeciwdziałania dyskryminacji, mowie nienawiści oraz innym formom wykluczenia społecznego?

W mojej ocenie budowanie społeczeństwa opartego na wzajemnym szacunku, poszanowaniu godności człowieka i zasadzie równego traktowania wymaga tworzenia instytucji dostępnych dla obywateli i działających blisko ich codziennych problemów. Wydaje się, że brak lokalnych pełnomocników do spraw równego traktowania stanowi istotną lukę systemową, która powinna stać się przedmiotem pogłębionej analizy i debaty publicznej, a na pewno współpracy międzyresortowej np. z Ministerstwem Rodziny, Pracy i Polityki Społecznej.

Ewa Monika Kaliszuk
senator RP